

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 230
כסלו תש"פ

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

"קיבלתי הרבה מאוד מחמאות, ועשרים ושלוש הערות"

רבנים נוספים כיבדו את המעמד, כדי להעניק מנסיינים על האופנים שראוי לפנות אל הרבנים, וכיצד להעיר או להאיר, ומצד שני גם לתבוע בלשון ברורה. בתחילה נשא דברים רב וראש כולל של אברכים בני תורה באחת מערי הפריפריה, וגולל את סיפורו איך זאג לחזק ולתקן את העירוב בעיר, עם מאמצים מרובים ועקביות ואומץ, מלווה בהמון סייעתא דשמיא. ופירט את העזרה שקיבל ממוקד העירוב לאורך כל הדרך, והסביר לאברכים את הנקודות החשובות שאיתם אפשר להצליח בעז"ה.

אחריו השתתף רב של אחד מהישובים בשומרון, וסיפר על הזכות שלו שהיתה לו בחודש זה, בדיקת עירוב ע"י מוקד העירוב. וגם אצלו היה תהליך מעניין, כי יש לו אדם מהישוב מסור מאוד, שבדק את העירוב כל שבוע במשך כעשרים שנה, וטורח לקשור את כל החוטים אפילו כשמדובר בזמן סמוך לשבת, אבל כעת לרגל שמחה שערך בישוב והזמין את בני משפחתו, ומתוכם יש גם אברך מבני ברק, שביקש שלפני בואו יביאו עוד בודק מומחה לעירובין. הרב נענה לבקשתו והזמין את הבדיקה של מוקד העירוב.

אחרי שהזמין את הבודק וקבע זמן לבדיקה, הלך הרב בעצמו עם האחראי שבישוב לבדוק את העירוב טרם בואו של המוקד וגילה שיש הרבה דברים לתקן. מיד הוא ביטל את ההזמנה ודחה אותה לשבוע הבא, כדי שיספיק לתקן את העירוב, והבודק יראה עירוב מתוקן וטוב. עבר שבוע, עשו את כל התיקונים, והרב קרא לבדוק שיראה את העירוב.

והנה בא הבודק ועבר יחד עם הרב, ומה היתה תוצאה? **"קיבלתי הרבה מאוד מחמאות, ועשרים ושלוש הערות"** אמר הרב. למרות כל ההשקעה שלי, היו כל כך הרבה דברים לתקן, חלקם אמנם שניים במחלוקת, חלקם דברים שרק ראוי להחמיר, אבל היו גם דברים של עיקר הדין.

הוסיף הרב ואמר, תדעו לכם דבר חשוב, אתם לומדים כעת אצל רב מומחה איך לבדוק עירובים בישובים, יש עוד דבר חשוב שאתם צריכים ללמוד ממנו. היו לי עוד אפשרויות להזמין מומחים אחרים, אבל כאן במוקד העירוב יש דבר מיוחד, שהרב של הישוב מרגיש שהבדיקה נעשית רק במטרה להועיל ולייעץ, אין שום הרגשה שבאו לתת ביקורת. זה לא נעים לרב שממסר לחזק את הישוב בהרבה נושאים, לגלות שלא עשו נכון ולא היה טוב. אבל בסיוור הזה ראיתי גם את המלמד וגם את התלמידים שמה שהם רואים זה רק הלכות, "אני רואה גדר דקורטיבית של מתקני כושר, והוא רואה עמוד אחורי רשות היחיד". "אני רואה סלע, והוא רואה מקום ד' טפחים". זה מעלה גדולה מאוד כשניגשים למשימה כזו שדורשת עדינות וחכמה, ונברך שתזכו יחד עם הרב להמשיך לזכות את כל עם ישראל.

המשתתפים נהנו מאוד והתפעלו מדברי הרבנים שסיפרו על עצמם. כנראה שבכל אדם מקוננת עדיין מחשבה, אולי המצב בישובים לא כ"כ גרוע כמו שמספרים. אבל כעת שמעו אותם מהרבנים עצמם.

המשתתפים הוכתרו למסור שיעורים ברהבי הארץ

לקראת סיום המעמד נשא דברים הרב הגאון ר' ישראל ריאני שליט"א, יו"ר ארגון 'בנועם', העומד מאחורי הקלעים ומפעיל ודוחף ומניף ומרומם את הפעילות הגדולה של מסגרת לימודים אלו. בדברים קצרים הלהיב את הלבבות, והעמיד אתגרים חדשים שבהם כל משתתף יכול למצוא את כשרונותיו וידיעותיו ולהנחיל אותם אל העם. האתגר הראשון שהוכרז במעמד זה הוא:

"פרשת ויגש - שבת עירובין"

כל משתתף יארגן שיעור בעירובין בבית המדרש בסביבתו, ובו ידבר על נושא מסוים, מה שליבו חפץ. בשבת זו כל הארץ תקבל חיזוק עצום בעירובין, בבת אחת מאה וחמישים בתי כנסת, אלפי אנשים, יקבלו מסר

סיקור של מעמד הסיום המרכזי ללומדי 'עירובין למעשה' שעי"י 'מוקד העירוב'

בשבוע האחרון התקיים סיום מרכזי למאות אברכים שלמדו הלכות עירובין במסגרת השיעורים המיוחדים של הרה"ג משה אנגלרד שליט"א. במשך חצי שנה עמלו האברכים ללמוד ולרכוש ידיעות נרחבות בש"ע ומשנ"ב, עם הוראות פוסקי זמנינו, ובשימת דגש מיוחד על הפרקטיקה של זמנינו.

המעמד התקיים באולמי ברסלב בבני ברק, עם מאות האברכים ת"ח מובחרים, משתתפי השיעורים בכל רחבי הארץ, **בבני ברק, ירושלים, מודיעין עלית, אופקים, ונתניבות**. על פני האברכים היתה נרגשת השמחה והסיפוק בהשלמת

הלימוד המקיף והיסודי, יחד עם מצגות שקופיות להמחשת הדינים, וסיוורם שהתקיימו בישובים ובערים במהלך חדשי הלימוד.

במהלך הכינוס הוצגה מצגת מבדיקת העירוב באחת מערי הארץ בחודש האחרון, ראו את התמונות של העירוב שקיים כעת בעיר, והאברכים עמדו על הבעיות שיש בכל דבר, והרב נתן את ההנחיות ההלכתיות המתאימות לכל דבר ונושא, והדגיש שאחד מהדברים החשובים בבדיקת עירוב, כפרט כשנפגשים עם אחראי או רב שאינו בקהילה חרדית, צריך לדעת מה עיקר הדין, ומה טוב להחמיר, ומה אינו כשר מן הדין.

משה מרן רה"י הגאון רבי שרגא שטינמן שליט"א

במעמד השתתף מרן רה"י הגאון רבי שרגא שטינמן שליט"א, ונשא דברים בגודל החשיבות להתעלות ולרכוש ידיעות בעוד נושא בתורה.

בפרשה כתוב וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם. כתב רש"י שמשנתבשר בשורה טוב שהובטח בשמירה, נשא ליבו את רגליו ונעשה קל ללכת. רואים שאע"פ שכשהולכים הרבה קשה ללכת, בכל זאת כשמרגישים טוב עם זה נעשה קל ללכת, וקושי תלוי בהרגשה. גם כאן רואים שלמדו עירובין, למרות שזה לא דבר קל, אבל מרגישים שידועים ושמהים ויש סיפוק, ממיילא זה לא קשה.

כתוב בגמי' (עירובין דף כב): שעירובין זה חכמה, כשתיקן שלמה עירובין יצאה בת קול ואמרה אם חכם לבך וכו', חכם בני ושמח ליבי. יש בזה הרבה חכמה, והרבה חוסר ידיעה. באים לישובים ומחפשים מי ממונה על הדת, ולא יודעים כלום מהו העירוב. א"כ ברוך השם שלמדו כאן הרבה אברכים בידיעה ובחכמה, הלכות עירובין למעשה.

והביא מדברי המדרש (ילקוט פכ"ח רמז קכ"א) על יעקב אבינו, שהקב"ה הראה לו שרי עכו"ם שעולים בסולם ויורדים ממדרגתם, ואמר הקב"ה ליעקב שיעלה, ויעקב אבינו נתיירא שמא כשם שיש לאלו ירידה כך אני יש לי ירידה, והעדיף שלא לעלות. אמר לו הקב"ה אתה לא תרד. ובכל זאת יעקב אבינו פחד ולא האמין ולא עלה, [אולי משום שמא יגרום החטא, ולא עלה]. א"ל הקב"ה אילו האמנת ועלית לא היית יורד לעולם, עכשיו שלא האמנת ולא עלית, יהו בניך משועבדין בארבע מלכיות בעולם הזה במסים ובארונות. עכ"ד המדרש. רואים מכאן אמר רה"י, שלכל אדם יש הזדמנויות בחיים להתעלות, ואם הוא לא מנצל אותם, הוא מאבד זכות של החיים שלו. כאן בשיעורים של העירובין זה הזדמנות שלא כל אדם זוכה לה, ויש כאן אברכים שניצלו אותה והתעלו בידיעת התורה, ויוכלו גם ללמד לאחרים, ולפקח על כל מיני מקומות. וסיים בברכה שיזכו להמשיך לקנות עוד ועוד ידיעות בתורה.

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

מוקד העירוב השכונתי

קו מידע הלכתי ומידע אקטואלי על גבולות העירובים השכונתיים

מסל המידע השכונתי
 י"ח תש"פ
 052-444-4444

בהלכות עירובין. זה כח עצום שאנחנו לומדי השיעורים, יכולים להעניק לכלל ישראל.

אנו פונים בזאת לכל גבאי בתי הכנסת, או מי שמארגן שיעורים בשבתות, שיגש כבר עכשיו לסדר את הענין, שבשבת פרשת ויגש, יהיה בבית הכנסת שיעור בנושא של עירוב.
וזכות הרבים תעמוד לכל המסייעים.

הלוקת תעודות למשתתפים ולנבחרים

לאחר מכן חולקו התעודות המיוחדות, תעודה מיוחדת שעוד לא היה בעולם דבר כזה - תעודת הכשרה ובקיאיות בעירובין! התעודה חתומה ע"י הגאון הרב זמיר כהן שליט"א, יו"ר ארגון בנועם. והגאון הרב יצחק לוי שליט"א, רב העיר נשר, וחבר ועדת שבת ועירובין ברבנות הראשית.

ציבור האברכים נטל את התעודות בערגה ובשמחה, מתוך הרגשת שליחות ומטרה, להגדיל תורה והלכה. ובנתנית גושפנקא זו, אנו מקוים שראשי המועצות ורבני הישובים ידעו, כי מלאכת קודש זו אינה יכולה להיות מסורה לעובד טכני שעושה רק קשירת חוטים, אלא מסורה לאברך ירא שמים, שבקי בהלכה ויודע במה להקל ובמה לא להקל, מה כשר ומה בדיעבד, ומה אסור לגמרי. דבר זה הוא שלב נוסף לפתיחת בית ההוראה היחיד בעולם לעניני עירובין שהתפרסם בימים אלו. והמטרה היא להביא את המצב שיעמידו בודקי עירובין הבקיאים בהלכות.

בסיום המעמד הודגמו צורת קשירת חוטים, כאשר אין צורת V בראש העמוד, וגם כאשר אין בורג לתפיסה בצדי העמוד. במקרים אלו יש טכניקות מיוחדות של סוגי קשרים וצורת של מתחת החוט, שמסוגלים עי"ז לקשור חוט מתוח גם כשאין אמצעים טכניים רגילים. ההדרכות בענינים אלו הם חלק מלימוד הפרקטיקה שהושקע במסגרת לימוד זו שע"י מוקד העירוב.

האברכים יצאו עם מטען גדול רוחני, וגם מעשי. ויתן ה' שהלימוד יביא חיזוק בכל מקום, ונזכה להעמיד עוד תלמידים רבים, יודעי תורה והלכה ולהעמיד הדת על תילה. ולא ייצא מכשול ח"ו מתח"י.

בימים אלו מתחילים מחזור חדש ללימוד "דיני התחומין" בכמה ערים בארץ. המעונינים להצטרף, יפנו לנציגי ההרשמה המופיעים במודעות.

בדיקת העירובים בערי הארץ

במסגרת הבדיקות של העירובים בערים וישובים ברחבי הארץ, לסייע להם לשים לב לדברים הטעונים שיפור ותיקון, פנה אלינו אחד מראשי המועצות הדתיות במרכז הארץ, וביקש שנבוא לבדוק את מלאכת העירוב בעיר שלו. באותה עיר יש בודק קבוע שעובר כל שבוע, ומתמסר לתקן כפי יכלתו, וגם יש רב בעיר שאליו הבודק מפנה את השאלות כיצד לתקן כל דבר. וכעת ביקשו לשמוע עוד חוות דעת על העירוב.

מוקד העירוב תיאם עם הבודק המקומי ועם הרב שיבוא לבדוק, ועבר על העירוב של העיר, מתוך שימת לב לכל הפתרונות שנעשו, האם הם עומדים בכשרות הראויה לעירוב של עיר. כמוכן שיש דברים שבעירוב של עיר מקילים במצב דחוק יותר, גם דברים שחומרתם היא מן הדין. לדוגמה, היה מקום שרצו להשתמש בקירות של כביש בין עירוני הסמוך לעיר, ובצד הפונה לעיר היו כמה פרוצות ופתחים גדולים, לכן הסתמכו על הגשר שעובר על הכביש, עם העמודים שלו, שיוצר דין צורת הפתח, והכניסו קטע מהכביש לתוך העירוב, והשתמשו בגדר שנמצאת מעבר לכביש.

הנה כידוע אי אפשר לעשות עירוב לרשות הרבים בצורת הפתח, כי אתו רבים ומבטלי מחיצתא, [הרבים שעוברים מבטלים מצוה"פ דין מחיצה], ורק אם עושים שערים הננעלים בלילה אפשר להתיר ר"ה. בעיר רגילה סומכים על השיטות שצריך שישם ריבוא כדי שיהיה רשות הרבים, וכיון שאין בעיר שישם ריבוא אפשר לעשות עירוב ע"י צורת הפתח. אבל בכביש בין עירוני דעת הרמב"ן (המובא בביאור הלכה סי' שמ"ה ס"ז) שנחשב מסור לשישים ריבוא, ואי אפשר לערב אותו גם לדעת המקילים, לכן עירוב של עיר שכולל כביש בין עירוני, ההיתר לו דחוק מאוד, הרבה יותר גרוע מסתם עיר. הבודק של מוקד העירוב ציין את חומרת הענין, ובדק תכנית חדשה לעקוף את המקום הזה בצורה שלא יכלול את הכביש. וציין בדו"ח התיקונים גם את השיפור הזה. אבל בינתיים תיקנו דברים אחרים, והדבר הזה נשאר

כמו שהיה, כיון שבעירוב עירוני התרגלו להקל בדברים כאלו. וזו בעיה חמורה למי שרוצה לסמוך על העירוב.

שלט ששימש לצוה"פ והתברר שהברזלים בחלק המתרחב

דבר נוסף שאפשר ללמוד בבדיקה זו, היה מקום בכניסה לעיר, שסמכו לצורת הפתח על השלט הגדול שמראה את כיווני נתיבי התנועה. לשלט יש שני עמודי בטון משני צדי הכביש, וברזלים שעוברים מצד לצד, א"כ הרי זו צורת הפתח מושלמת.

אבל היה ת"ח מומחה מירושלים שבדק שם את העירוב לפני כמה שנים, והעיר להם שהברזלים אינם נמצאים מעל העמודים אלא מן הצד, כי העמוד הוא צר, ובראשו יש התרחבות מאוזנת, והברזלים יושבים על החלק המתרחב, ולא מעל העמוד עצמו, [ראה בתמונה].

במבט שטחי אדם סתם לא ישים לב לכך, אבל בשביל זה אנו לומדים כאן בגליונות תיקוני עירובין, ובמסגרת השיעורים לבודקי עירובין, לשים לב לפרקטיקה ההלכתית שדבר זה אינו כשר, כי החוט אינו מעל העמוד. [ויש לצדד שגם למקילים בעמוד עקום, היינו דוקא כשראש העמוד נמצא כהמשך ישיר לתחתית העמוד, משא"כ בזה ההתרחבות היא כמו יתד וזרוע שיוצאת לצד על מנת להניח עליה, וזה לא כהמשך לתחתית העמוד (ועי' חזו"א סי' ע"ס"ק"א) ולכן אין להכשיר דבר כזה לצוה"פ].

הפתרון שעשו במקרה זה, הביאו מנוף והוסיפו עוד חוט מעל הברזלים, באמצע, באופן שהחוט מכוון מעל עיקרו של העמוד, והחוט הוא המשקוף, ולא הברזלים. ולכן בבדיקת העירוב צריך לבדוק את החוט שיושב מעליהם, כי הוא המתיר את העירוב של העיר.

מתי עמודי עירוב מועילים לדיני התחומין

בקו הטלפון של "מוקד העירוב" מגיעות מידי שבוע מגוון שאלות, בכל מיני נושאים שונים, בצורת הפתח, במחיצות, בשכירות ממומר, בעירוב פת, ובתחומין, ועוד. כמו כן השאלות מגיעות ממגוון רחב של ציבור, שבס"ד רבים נהיו מודעים להלכות העירובין, הלכות שפעם היו נראים כמחוץ לתחום.

ביום השישי התקשרו מקבוצה של חסידי ברסלב, שהגיעו להיות בשבת בישוב "בני נצרים", שנמצא דרומית לרצועת עזה, סמוך לגבול מצרים. השאלה הראשונה ששאלו האם מותר לטלטל בישוב, וכיון שמדובר בישוב הסמוך לגבול והוא מוקף גדר, הדרכנו אותם כיצד לעקוב אחר הגדר אם היא שלימה כהלכה, שאין חלל ג' טפחים תחתיה, ואין פתחים פתוחים ללא צורת הפתח, ולראות את צורת הפתח שנעשתה מעל שער הכניסה שנשאר פתוח. אלא שהתעוררה שם שאלה לדיני קרפף, כיון שיש בתוך הדין הקיף הגדר שטח כגודל הישוב שאין בו דירורים ואין אדם שיעבור בו, ויש להאריך בזה האם נחשב לקרפף, ואכ"מ.

השואל נסע לאורך הגדר והנה הוא רואה עמודי עירוב ממשכים מחוץ לגדר של הישוב, הדבר עורר לו שאלה האם העירוב ממשיך אחרי הגדר, ואולי העירוב של הישוב נסמך על עמודים אלו, ולא רק על גדר טובה. הוא נסע ונסע תוך כדי שנמצא בשיחה עם המוקד, ואומר שזה לא נגמר, העירוב ממשיך רחוק מאוד. זה לא יכול להיות בשביל הישוב, בשביל מה עשו אותו, הוא שואל בפליאה. אמר לו המשיב שהתוספת הזו כנראה בשביל להתיר איסור תחום שבת להולכים לישובים הרחוקים. התפלא השואל מה הקשר בין עירוב חצרות לדיני התחומין.

ההסבר הוא על פי המבואר בשו"ע (סי' שצ"ו ס"ב) שאדם ששוכת במקום המוקף לדירה, אפילו אם הוא גדול מאוד, נחשב לו הכל כד' אמות, ומותר ללכת את כולו אפילו עיר גדולה כאנטוכיה, ועוד מחוץ לקצה המקום וד' אלפיים אמה כשיעור התחום. לכן יש ישובים דתיים, שעשו חיבור של עמודי עירוב לאורך הדרכים המובילות בין הישובים, כדי שיחשב לכל בני הישובים כאילו כל הדרכים והישובים יחד כד' אמות, ואין איסור תחומין ביניהם.

כמוכן שצריך לבדוק כל מקום לגופו, האם העירוב ההוא כשר, והאם הוא נבדק, וברור שמדובר על רמה של עירוב עירוני לכל היותר, ובהרבה מקומות נמצאו בעיות שמעכבות מעיקר הדין. ומ"מ יסוד הדין הוא, שהיקף העירוב מחבר את המקומות, להיות כד' אמות, כלפי מי ששוכת בתוך המקום המוקף, וכן משתמשים בזה בין שכונות בירושלים, כגון בין רמת שלמה לסנהדריה המורחבת.

להרשמה לשיעורי התחומין

מתחילים בשבוע הקרוב בעז"ה

בבני ברק - 052-7676-605

בירושלים - 0534-18-6778

במודיעין עילית ובית שמש - 055-678-3323

אופקים - 052-711-2991 / נתיבות - 054-84-27153